

NÂNG CAO TÍNH KHOA HỌC VÀ TÍNH THỰC TIỄN TRONG GIẢNG DẠY CÁC MÔN KHOA HỌC CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

● TRƯƠNG VŨ LONG

TÓM TẮT:

Các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin là những môn học bắt buộc trong chương trình đào tạo bậc đại học và trung học chuyên nghiệp ở nước ta. Trong quá trình dạy và học các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin, có không ít những phản ánh cho rằng, đây là một môn khô khan, nhàm chán, thậm chí khó vận dụng vào thực tiễn. Để giải quyết vấn đề trên, bài viết đã tiếp cận và luận giải 2 vấn đề lớn là tính khoa học và tính thực tiễn trong nội dung các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin, phân tích thực trạng và đề xuất một số giải pháp nâng cao tính khoa học và tính thực tiễn trong việc dạy và học các môn khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin.

Từ khóa: tính khoa học, tính thực tiễn, giảng dạy, môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin.

1. Đặt vấn đề

Các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin là những môn học bắt buộc trong chương trình đào tạo bậc đại học và trung học chuyên nghiệp ở nước ta. Việc giảng dạy các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin không chỉ đảm bảo mục tiêu giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức lối sống cho sinh viên, mà còn trực tiếp cung cấp thế giới quan và phương pháp luận khoa học để sinh viên có thể vận dụng vào quá trình học tập, nghiên cứu khoa học và đời sống. Trong quá trình giảng dạy các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin, có

những phản ánh cho rằng, đây là một môn khô khan, nhàm chán, thậm chí khó vận dụng vào thực tiễn. Để giải quyết vấn đề trên, trong nội dung bài viết, tác giả tiếp cận và luận giải 2 vấn đề lớn đó là tính khoa học và tính thực tiễn trong nội dung các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin.

2. Nhận thức chung về tính khoa học và tính thực tiễn trong các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin

Các môn học trong chương trình giáo dục lý luận chính trị ở cấp đại học và trung học chuyên nghiệp trong đó có khoa học của Chủ nghĩa

Mác - Lênin (Triết học Mác - Lênin, Kinh tế Chính trị Mác - Lênin và Chủ nghĩa xã hội khoa học) là hệ thống những môn khoa học về thế giới quan, phương pháp luận chính trị. Việc đưa vào giảng dạy những môn khoa học về Lý luận Chính trị nhằm tác động vào nhận thức của sinh viên, xây dựng một thế giới quan khoa học, tạo nền tảng cho sinh viên phát huy tính khoa học đó trong việc học tập những môn khoa học chuyên ngành, đồng thời trang bị cho sinh viên một tư duy chính trị đúng đắn và chính thống. Về bản chất của việc giảng dạy những môn khoa học lý luận chính trị, đây là một quá trình truyền đạt phương pháp tư duy khoa học và tư duy chính trị. Vì vậy, không thể phủ nhận vai trò của tính khoa học trong các môn khoa học lý luận chính trị.

Về tính khoa học trong các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin: bất cứ nội dung của môn học nào cũng hàm chứa tính khoa học (Toán học, Vật lý học, Động lực học, Cơ học,...). Khác với những môn khoa học khác, khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin là một khoa học mang tính trừu tượng với đối tượng là nhận thức. Tính khoa học ở đây chính là những nguyên lý, những quy luật, những phạm trù, những kinh nghiệm và phương pháp tiếp cận với các hiện tượng tự nhiên và xã hội trong hiện thực khách quan, được đúc kết và tổng hợp lại thành những tri thức. Những tri thức trong khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin là sự kế thừa và phát triển sáng tạo những học thuyết khoa học về tự nhiên xã hội trong suốt quá trình nghiên cứu khoa học của nhân loại. Những nguyên lý cơ bản của Chủ nghĩa Mác - Lênin là những tri thức khoa học đúng đắn và khách quan nhất của kho tàng tri thức loài người.

Về tính thực tiễn của các môn khoa học Chủ nghĩa Mác - Lênin: bất cứ một ngành khoa học nào cũng dựa trên cơ sở thực tiễn và xuất phát từ nhu cầu cải tạo thực tiễn (Toán học, Vật lý học, Quang học, Xã hội học, Giải phẫu học,...). Khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin cũng xuất phát từ nhu cầu cải tạo tư duy, cải tạo thế giới quan, phương pháp luận của con người. Từ những vấn đề nảy sinh trong hoạt động thực tiễn, C.Mác và Lênin đã tổng kết các vấn đề đó, đánh giá và đưa ra những giải pháp

khoa học, đưa những giải pháp đó quay trở lại để cải tạo, định hướng cho hoạt động thực tiễn. Như vậy, cũng giống những ngành khoa học khác, khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin cũng có tính ứng dụng quan trọng. Tính ứng dụng ở đây chính là phương pháp để thay đổi tư duy và nhận thức, từ đó gián tiếp tác động vào phương pháp luận khoa học của người học.

3. Thực trạng việc truyền đạt tính khoa học và tính thực tiễn trong các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin

- *Về nội dung kiến thức:* Đa số kiến thức về học thuyết Mác - Lênin trong hệ thống giáo trình của môn học đều là những kiến thức cơ bản, rất khó khăn trong việc đổi mới và chỉnh lý. Điều này cũng làm ảnh hưởng không nhỏ đến nội dung được truyền tải tới sinh viên. Hiện nay, hầu hết giáo trình đều được sử dụng chung cho nhiều đối tượng. Tuy đã có sự phân biệt về cấp độ nhưng vẫn chưa phù hợp với từng đối tượng học.

- *Về phía giảng viên:* Trong quá trình giảng dạy và nghiên cứu, tác giả nhận thấy một số tồn tại sau:

Thứ nhất, từ vốn kiến thức cơ bản, mỗi giảng viên sẽ hình thành một phương pháp tiếp cận riêng đối với những kiến thức cơ bản đó. Điều này thể hiện rõ ở những luận điểm khoa học của từng giảng viên khi nghiên cứu các đề tài khoa học, là tính năng động sáng tạo trong tư duy của mỗi người làm khoa học. Trong thực tế, xuất phát từ tính năng động sáng tạo này đã nảy sinh hiện tượng không nhất quán trong tư duy về kiến thức cơ bản.

Thứ hai, một bộ phận không nhỏ giảng viên chỉ coi khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin là thuần túy lý thuyết, khiến cho việc nghiên cứu và giảng dạy Chủ nghĩa Mác - Lênin trở nên xa rời thực tế.

Thứ ba, tri thức của triết học nói chung và Chủ nghĩa Mác - Lênin là những luận điểm mang tính trừu tượng, đòi hỏi phải có sự nghiên cứu vừa sâu, vừa rộng những kiến thức tổng hợp của mọi ngành khoa học, trong quá trình nghiên cứu cần liên tục kiểm nghiệm lý luận với thực tiễn. Về điều này, không phải ai cũng đủ kiên trì và say mê để có thể nghiên cứu một cách nghiêm túc. Chính sự thiếu

kiên trì, thiếu nghiêm túc, hoặc nửa vời trong việc nghiên cứu lý luận, kiểm nghiệm thực tiễn và tổng kết thực tiễn đã gây ra tư duy sai lệch đối với khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin, dẫn đến việc thiếu coi trọng môn học và xa rời thực tế.

Thứ tư, về phương pháp truyền đạt của người giảng viên. Phương pháp giảng dạy là một nhân tố gây ảnh hưởng lớn nhất đến hiệu quả của việc tiếp thu những kiến thức của khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin đối với sinh viên. Cách tiếp cận của giảng viên đối với môn học có ảnh hưởng trực tiếp phương pháp giảng dạy. Nhiều tiết học thiếu sự sinh động, thiếu ví dụ thực tế, thiếu những hoạt động trải nghiệm làm cho việc tiếp thu kiến thức của sinh viên càng trở nên khó khăn.

- *Về phía sinh viên*: Sinh viên các trường đại học và trung học đa số là giới trẻ và thanh niên, những người đang trong giai đoạn đầu của quá trình tham gia vào các hoạt động nghiên cứu khoa học và các hoạt động xã hội. Sinh viên có những mặt tích cực như có tinh thần nhiệt huyết, có sự năng động sáng tạo, dễ dàng tiếp thu những cái mới. Tuy nhiên, sinh viên và đại đa số giới trẻ đều có những hạn chế về kinh nghiệm, về vốn sống cũng như vốn kiến thức. Điều này dẫn đến một số hạn chế sau:

Thứ nhất, đại đa số sinh viên hệ đại học và trung học chuyên nghiệp đều còn trẻ, tư duy khoa học mới ở giai đoạn đầu phát triển, nên gặp khó khăn trong việc tiếp cận với những luận điểm uyên bác và trừu tượng của Chủ nghĩa Mác - Lênin. Điều này gây nên sự khó hiểu, dễ dẫn đến tâm lý chán nản của sinh viên.

Thứ hai, đại đa số sinh viên còn ít kinh nghiệm sống, vốn kiến thức tổng hợp chưa nhiều, nên gặp khó khăn trong việc gắn lý thuyết với thực tiễn đời sống. Điều này gây tâm lý không coi trọng môn học, không thấy được tầm quan trọng trong thực tiễn của Chủ nghĩa Mác - Lênin.

Thứ ba, một bộ phận không nhỏ sinh viên không nắm chắc những kiến thức cơ bản về tự nhiên xã hội ở các bậc học phổ thông, những kiến thức này rất quan trọng trong quá trình liên kết với tri thức của Chủ nghĩa Mác - Lênin. Điều này gây

ảnh hưởng trực tiếp đến quá trình tiếp nhận kiến thức của sinh viên đối với khoa học về Chủ nghĩa Mác - Lênin.

4. Một số giải pháp nhằm nâng cao tính khoa học và tính thực tiễn cho việc dạy và học các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin

Để giải quyết những tồn tại trong thực trạng dạy và học các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin, cần có những giải pháp từ nhiều phía, từ những nhà khoa học của nhiều ngành, từ những giảng viên có kinh nghiệm giảng dạy và hơn cả là sự phản hồi từ những người đã và đang học tập và nghiên cứu Chủ nghĩa Mác - Lênin. Tác giả đề xuất một số giải pháp đóng góp cho việc nâng cao tính khoa học và tính thực tiễn trong học và dạy các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin.

- Giải pháp cho nội dung kiến thức:

Hiện nay, tất cả sinh viên hệ đại học và cao đẳng đều sử dụng chung một nguồn tài liệu chính thống là giáo trình. Ngoài kiến thức cơ bản từ giáo trình của Bộ Giáo dục và Đào tạo, một số đơn vị đào tạo đã tiến hành cá biệt hóa và xuất bản những giáo trình riêng của cơ sở đào tạo để phù hợp với đặc điểm dạy và học của giảng viên và sinh viên. Đây là một cách làm sáng tạo, cần được phát huy. Tuy nhiên, trong quá trình cá biệt hóa, cần bổ sung thêm tính khoa học và tính ứng dụng, cũng như những ví dụ, những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn vào nội dung kiến thức. Ngoài ra, các trường có thể dựa vào đặc điểm chuyên ngành đào tạo của từng trường để gắn liền vai trò của lý luận về Chủ nghĩa Mác - Lênin với ngành, nghề đào tạo, tạo một sự liên kết gắn gũi trong tư duy của người dạy và người học, từ đó đưa vào nội dung kiến thức.

- Giải pháp cho giảng viên:

Thứ nhất, để nhận thức đúng và nhất quán về những luận điểm của Chủ nghĩa Mác - Lênin, trong quá trình nghiên cứu, giảng viên cần tiếp cận theo tư duy khách quan nhất. Chủ nghĩa Mác - Lênin là sự kế thừa phát triển những học thuyết khoa học nhất của tri thức nhân loại, đồng thời cũng là sự phê phán những học thuyết chưa hoàn bị. Vì vậy, trong quá trình nghiên cứu, giảng viên cần có sự đánh giá học thuyết Mác - Lênin

với những học thuyết khác trong lịch sử để có được cái nhìn đúng đắn nhất.

Thứ hai, người nghiên cứu và giảng dạy học thuyết của Chủ nghĩa Mác - Lênin cần nhận thức rõ, toàn bộ hệ thống lý luận này đều xuất phát từ thực tế khách quan và nhu cầu cải tạo hoạt động thực tế. Tuy nhiên, trong khi kiểm nghiệm thực tiễn, cần có cái nhìn linh hoạt và toàn diện, cần có tư duy lịch sử cụ thể. Hoạt động thực tiễn không phải lúc nào cũng đúng như lý luận đã nghiên cứu, nên cần tránh cái nhìn phiến diện, tiêu cực.

Thứ ba, giảng viên cần phát huy tinh thần học tập và nghiên cứu không ngừng để kịp thời bổ sung những nguồn tri thức liên quan đến môn học. Cần có sự kiên trì và sáng tạo trong nghiên cứu, tránh đi vào lối mòn tư duy. Những quy luật trong học thuyết Mác - Lênin không chỉ tồn tại trong một không gian, thời gian lịch sử nhất định mà luôn tồn tại trong sự vận động không ngừng của tự nhiên và xã hội, người giảng viên cần thường xuyên cập nhật tri thức của thời đại, thường xuyên trải nghiệm để luôn có tư duy đúng đắn.

Thứ tư, tất cả những kinh nghiệm mà người giảng viên có được trong quá trình nghiên cứu lý luận, trong quá trình kiểm nghiệm thực tiễn và trong quá trình trải nghiệm cập nhật những tri thức liên quan đến môn học sẽ là nguồn tư liệu lớn để truyền đạt cho sinh viên.

- Về phía sinh viên:

Thứ nhất, cần đánh giá đúng năng lực của sinh viên trong việc học tập những môn học cơ bản

trong chương trình học phổ thông; tránh tình trạng hổng kiến thức cơ bản; đồng thời cần tăng cường sự liên kết giữa học thuyết Mác - Lênin với chương trình đào tạo phổ thông.

Thứ hai, cần tăng cường cho học sinh phổ thông tham gia các hoạt động xã hội, chuẩn bị vốn kiến thức xã hội cho học sinh thông qua những hoạt động trải nghiệm xã hội.

Thứ ba, cần phát huy tính tự chủ trong tư duy của sinh viên, tôn trọng những cách thức tiếp cận của sinh viên đối với học thuyết của Chủ nghĩa Mác - Lênin; tạo điều kiện cho sinh viên đưa những ý kiến phản hồi tích cực, từ đó xây dựng một quá trình dạy học cá biệt để phát huy hiệu quả tối đa.

Thứ tư, cần tổ chức cho sinh viên tham gia vào các hoạt động thực tiễn, nhất là các hoạt động liên quan trực tiếp đến ngành nghề được đào tạo của sinh viên, tạo điều kiện để sinh viên kiểm nghiệm những kiến thức đã được học trên giảng đường, gắn lý thuyết với thực hành, gắn lý luận với thực tiễn.

Việc giảng dạy các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin không chỉ đảm bảo mục tiêu giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức lối sống cho sinh viên, mà còn trực tiếp cung cấp thế giới quan và phương pháp luận khoa học để sinh viên có thể vận dụng vào quá trình học tập, nghiên cứu khoa học và đời sống. Vì vậy, cần nâng cao tính khoa học và tính thực tiễn trong học và dạy các môn khoa học của Chủ nghĩa Mác - Lênin ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. V.I.Lê-nin: Toàn tập, NXB. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, t.6, tr.30, 32.
2. Hồ Chí Minh: Toàn tập, NXB. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t.5, tr.273.
3. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr. 274.
4. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr. 307.
5. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr.309.
6. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr. 313.
7. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.5, tr. 343.

Ngày nhận bài: 4/5/2021

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 19/5/2021

Ngày chấp nhận đăng bài: 11/6/2021

Thông tin tác giả:

ThS. TRƯƠNG VŨ LONG

Bộ môn Lý luận chính trị

Trường Đại học Kỹ thuật Công nghiệp - Đại học Thái Nguyên

ENHANCING THE SCIENCE AND THE PRACTICALITY OF MARXISM-LENINISM PHILOSOPHY COURSES

● Master. **TRUONG VU LONG**

Department of Political Theory

Thai Nguyen University of Technology - Thai Nguyen University

ABSTRACT:

The scientific courses about Marxism-Leninism philosophy are compulsory subjects in education programs of Vietnams universities and vocational colleges. There are some comments that Marxism - Leninism philosophy courses are boring, even difficult to apply in practice. In order to solve problems about teaching Marxism-Leninism philosophy courses, this paper approaches and explains two big problems, namely the science and the practicality in the content of Marxism - Leninism philosophy courses. This paper presents the current situation of teaching Marxism - Leninism philosophy courses in Vietnam and proposes soem solutions to improve the science and the practicality of these courses.

Keywords: science, practicality, teaching, Marxism-Leninism philosophy course.